

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Бондарчук В.В.

студентка,

Науковий керівник: Назарко А.Т.

асистент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ГРОМАДЯН НА ДОСТАТНІЙ ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Згідно зі статтею 48 Конституції України «кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло» [1]. Це право закріплено і в ч. 1 ст. 25 Загальної декларації прав людини 1948 р., і у ст.11 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. та в інших міжнародних документах, які було створено з цього приводу. Було б доцільним почути тлумачення ст.48 Конституційним Судом України, однак у результаті пошуку була знайдена тільки відмова у відкритті конституційного провадження щодо офіційного тлумачення ряду статей, серед яких була і досліджувана ст. 48, громадянина В. М. Александрову 15.10.1997. Тому варто проаналізувати думки науковців відносно розуміння розглядуваної статті. На думку Ж. М. Пустовіт, її сутність – це «можливість достатнього харчування, одягу, житла з метою забезпечення, досягнення певного життєвого рівня. Змістом є право на соціальне благо як гарантія існування і прояву можливостей особи. Формою є право на певні умови життя» [2, ст. 266].

Згідно з В. В. Мацокіним, право на достатній життєвий рівень є «інтегруючим соціальним правом, яке об'єднує собою не лише усі інші соціальні права в одну цілісну систему, але одночасно зумовлює, певним чином, сутність та зміст правового регулювання більшості громадянських і політичних прав» [3, ст. 6]. На думку автора найточнішим втіленням в життя вищезгаданої статті Основного Закону України та підтвердженням її дієвості є наявність такого прошарку населення як середній клас. На сьогоднішній день існує дуже багато точок зору з приводу того, що являє собою дане явище. Л.А. Величко вважає, що це «основна частина соціальної структури суспільства у країнах з розвинутою ринковою економікою» [4, ст. 88]. Найточніше суть даного поняття вбачає

Андрій Биченко, за висловом якого середній клас – це «люди, які отримують середні у цьому суспільстві доходи і за своєю кількістю складають більшість цього суспільства. Саме тому вони можуть впливати і на політику, і на загальний напрямок розвитку тієї чи іншої країни» [5].

Згідно з даними Світового банку за майновим станом до середнього класу у країнах, що розвиваються, зараховують громадян, дохід яких становить від 4 до 17 тисяч доларів на рік. Ці громадяни, як правило, заробляють на життя власною працею і являються найбільш активними суб'єктами на ринках праці, товарів та послуг. Нагадаємо, що однією з головних ознак приналежності до середнього класу є рівень доходу, достатній не лише для задоволення першочергових потреб. В Україні ж за статистичними дослідженнями близько 95% українців кваліфікуються як малозабезпечені, тобто ті, що перебувають за межею бідності.

Майже третина людей мешкає в гуртожитках, комунальних квартирах та непридатних для житла приміщеннях, хоча ст. 47 КУ передбачає, що «кожен має право на житло» [1], зокрема як і Житловий кодекс від 30 червня 1983 р., де згідно зі ст. 176, зокрема, передбачено обов'язок наймодавця своєчасно провадити ремонт жилих будинків, забезпечувати безперебійну роботу обладнання будинків і жилих приміщень, належне утримання під'їздів, інших місць загального користування будинків і прибудинкової території. Такі ж обов'язки покладаються і на ЖБК. Особливу увагу при цьому слід звернути на зміст ст. 176, в якій зазначається, що невиконання наймодавцем обов'язків із ремонту жилого приміщення у випадках, викликаних невідкладною необхідністю, дає наймачеві жилого приміщення право провести ремонт і стягнути з наймодавця вартість ремонту або зарахувати її в рахунок квартирної плати. На разі ці обов'язки не виконуються, тому можна вести мову про пряме порушення норм КУ. Також простежується тенденція до скороченні кількості підприємців-фізичних осіб та власників малих підприємств через відсутність сприятливого підприємницького клімату попри наявність відповідної статті у КУ (ст. 42 КУ: «Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом» [1]).

Серед основних проблем, які перешкоджають появі та розвитку малого і середнього бізнесу, можна виділити: відсутність визначеної процедури обліку торговельних місць на ринках; відсутність конкурсних засад для відбору найкращого оцінювача під час проведення незалежної оцінки державного майна та приміщень для їх надання в оренду, що негативно позначається на об'єктивності результатів оцінки вартості майна та розмірі орендної плати для суб'єктів підприємництва; відсутність регуляторних функцій в процедурі стягнення збору за видачу дозволів на розміщення об'єктів торгівлі, проблему недостатності в державних службовців

та посадових осіб місцевого самоврядування, навичок у проведенні аналізу регуляторного впливу та відстеження ефективності прийнятих регуляторних актів.

Негативними є і дані по відсотку безробітності (знову-таки пряме порушення норм КУ, а саме – ст. 43 КУ: «Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується» [1]) – ще у січні–березні цей показник (за методологією МОП) становив 9,1% працездатного населення. Також в Україні існує проблема громадянської активності, котра теж притаманна середньому класу. Наприклад, участь у виборах. Ні для кого не секрет, що у нашій країні брати участь у виборах як у якості спостерігача, так і в якості особи, яка реалізовує право, надане їй Конституцією України (Розділ III КУ), – добровільно-примусовий процес.

Не можна не оминати рівень розвитку медицини, питання якої сьогодні дуже гостро постає в Україні. Ст. 49 Конституції постулює, що держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування, а в державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно, але насправді все відбувається інакше. Обладнання в медичних закладах не вистачає, а благодійні внески громадян – єдиний спосіб підтримувати задовільний рівень у лікарнях, так як коштів державного бюджету замало для забезпечення даних потреб.

Очевидно, що не лише ст. 48, а й інші положення, закріплені в Конституції України стосовно достатнього життєвого рівня громадян, не виконуються. Для того, аби визначити, що є причиною цього – чи перехідний тип держави, чи економічна криза, чи прорахунки керівництва – потрібно глибше вникнути в суть проблеми. Тому можна зробити висновки, що зміст Конституції України стосовно даної проблеми – не статті, які відображають реальний стан речей, а норми-цілі, згідно з якими держава на шляху до досягнення описуваного.

На сайті публічних дебатів, котрі проводить фонд «Ефективне управління», активно обговорювалося питання, чи потрібен середній клас в Україні, де кожен бажаючий може вільно висловлювати свою думку, однак заголовок «Для розвитку економіки України середній клас не обов'язковий» [6] говорить сам за себе.

Тому, підводячи підсумок, зазначаємо, що в Україні середній клас як такий відсутній, натомість є різко диференційований поділ на багатих та бідних, при чому у досить непропорційному співвідношенні далеко не на користь останніх.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст.141.

2. Актуальні проблеми конституційного права України [Текст] : Підруч. / За заг. ред. А.Ю. Олійника. – К. : Видавничий дім «Скіф», 2012. – 552 с.

3. Мацокін В.В. Право громадян України на достатній життєвий рівень : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.02.02 – «Конституційне право» / В.В. Мацокін. – Х., 2008. – 19 с.

4. Величко Л.А. Формування соціальної структури суспільства у країнах із розвинутою ринковою економікою та в Україні / Видання ЧДУ ім. Петра Могили. – 2012. – Том №194. – с. 130

5. Середній клас в Україні майже відсутній і зовсім не впливовий [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/expert.php?news_id=4068.

6. Для розвитку економіки України середній клас не обов'язковий [Електронний ресурс] // Публічні дебати – Режим доступу до ресурсу: <http://debaty.org/uk/debate/detail/dlja-rozvitku-ekonomiki-ukraini-serednij-klas-ne-potriben>.

Муравйова І.М.

студент,

Донецький національний університет

ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Існує проблема та одночасно потребує удосконалення питання щодо інституту конституційної відповідальності органів державної влади та їх посадових осіб за порушення законодавства, а також органів місцевої самоврядної влади та їх посадових осіб перед іншими суб'єктами: кодифікувати законодавство з питань конституційної відповідальності в окремому Законі «Про конституційну відповідальність в Україні», де необхідно чітко визначити зміст конституційної відповідальності, коло її суб'єктів, уніфікувати підстави застосування, поняття і види конституційних деліктів, санкцій, а також процедуру залучення до зазначеного виду відповідальності; чітко розділити компетенцію органів державної влади і місцевого самоврядування для визначення меж їх взаємної конституційної відповідальності; розробити механізм конституційної відповідальності державних органів та їх посадових осіб; удосконалювати у напрямку ускладнення процедури конституційної відповідальності вищих органів державної влади з одночасним закріпленням основ конституційної відповідальності їх посадових осіб; конкретизувати підстави відмежування конституційної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності.